

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Приймальна комісія

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова приймальної комісії
ДВНЗ «УжНУ», ректор
_____ проф. В.І. Смоланка
_____ 2021 р.

ПРОГРАМА

**фахового вступного випробування для вступників на навчання за
спеціальністю 012 – «Дошкільна освіта»
(на основі здобутого ступеня «бакалавр» (освітньо-кваліфікаційного рівня
«спеціаліст», ступеня «магістр»))**

РОЗРОБЛЕНО

Фаховою атестаційною комісією з
спеціальності 012 «Дошкільна освіта»
Голова комісії: Козубовська І.В.
професор, доктор педагогічних наук,
завідувач кафедри загальної педагогіки
та педагогіки вищої школи.

Ужгород – 2021

I. Пояснювальна записка

Мета вступного випробування – відбір абітурієнтів на навчання на другий (магістерський) рівень вищої освіти.

Завдання вступного випробування:

- виявити теоретичні знання категорій і понять педагогічної роботи, розуміння сутності педагогічних явищ і процесів;
- проаналізувати розуміння абітурієнтами сутності актуальних проблем педагогіки як науки, в тому числі дошкільної педагогіки; виявити знання змісту, структури педагогічних технологій;
- оцінити розуміння специфічних особливостей професії педагогічного працівника, основних напрямів її розвитку;
- оцінити знання основ наукового дослідження педагогічних явищ і процесів.

Форма вступного випробування:

Вступне випробування проводиться у формі усного іспиту.

Вимоги до відповіді абітурієнта:

У своїх відповідях на вступному іспиті абітурієнти повинні показати глибину і усвідомленість знань у світлі таких вимог:

1. Розуміння завдань освітніх, педагогічних наук на сучасному рівні.
2. Висока науковість і обізнаність у всіх аспектах педагогіки.
3. Розгляд питань у теоретико-педагогічному, дидактичному та психолого-педагогічному аспектах.
4. Підтвердження теоретичних положень, сформульованих у відповіді, прикладами та ілюстраціями з педагогічних дисциплін, з особистісного досвіду викладацької та виховної діяльності в дошкільному закладі.

**II. ПЕРЕЛІК ФАХОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, З ЯКИХ
ПРОВОДИТЬСЯ ВСТУПНЕ ВИПРОБУВАННЯ**

1. Загальна педагогіка.
2. Дошкільна педагогіка.

III. ТЕМИ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ТА ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

1. Загальна педагогіка:

Педагогіка як галузь людинознавства, наука про виховання, як система діяльності, мистецтво, навчальний предмет.

Об'єкт і предмет педагогіки. Завдання педагогіки. Основні поняття педагогіки: виховання, навчання, освіта. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Система педагогічних наук. Загальна педагогіка як базова педагогічна дисципліна. Історія педагогіки. Вікова педагогіка. Корекційна (спеціальна) педагогіка. Прикладна педагогіка. Соціальна педагогіка. Порівняльна педагогіка. Етнопедогогіка.

Поняття про методологію науки. Рівні методології: філософський, загальнонауковий, конкретно-науковий. Поняття про науково-педагогічне дослідження. Принципи науково-педагогічного дослідження. Етапи науково-педагогічного дослідження.

Поняття про методи педагогічного дослідження. Класифікація методів дослідження: емпіричні і теоретичні. Характеристика методів. Спостереження як метод педагогічного дослідження. Методи опитування. Педагогічний експеримент. Метод рейтингу у педагогіці. Вивчення педагогічного досвіду, шкільної документації та результатів учнівської творчості, як специфічні методи педагогічного дослідження. Використання у педагогіці методів узагальнення незалежних характеристик, соціометрії. Математичні та статистичні методи педагогічних досліджень.

Поняття про розвиток особистості. Основні чинники розвитку особистості: спадковість, середовище, виховання і власна активність особистості. Активність особистості як фактор її розвитку. Самовиховання як розвиток індивідуальності. Діяльність і спілкування у розвитку особистості.

Поняття про педагогічний процес. Педагогічний процес як цілісна педагогічна система. Педагогічний процес як єдність навчання, виховання, освіти і розвитку особистості.

Рушійні сили педагогічного процесу. Зовнішні і внутрішні, об'єктивні і суб'єктивні суперечності педагогічного процесу. Поняття про «зону найближчого розвитку особистості», і використання його педагогом у педагогічному процесі.

Поняття про закономірності педагогічного процесу. Закономірності педагогічного процесу, які визначають його зв'язки з іншими соціальними та економічними процесами. Зовнішні фактори, які впливають на хід і результати педагогічного процесу. Закономірності, які визначають зв'язки між внутрішніми факторами педагогічного процесу: його складовими частинами, компонентами, суб'єктами. Системний характер закономірностей педагогічного процесу.

Залежність між закономірностями і принципами педагогічного процесу. Сучасна система принципів педагогічного процесу як вимог до його здійснення.

Поняття про мету виховання. Мета і завдання виховання на сучасному етапі. Державні документи з проблем виховання підростаючого покоління. Мета, завдання, напрями виховання у національній школі. Розумове виховання. Громадянське виховання. Національне виховання. Основи морального виховання. Правове виховання. Система трудового, економічного виховання та професійної орієнтації. Естетичне виховання. Система фізичного виховання і зміцнення здоров'я. Превентивне, екологічне, статеве виховання.

Державна політика в сфері освіти, визначена державною національною програмою «Освіта», законом України «Про освіту», Національною доктриною розвитку освіти. Шляхи розв'язання проблем, пов'язаних із удосконаленням діяльності педагогічних працівників, запропоновані державною програмою «Вчитель». Вимоги до знань, умінь та особистості, закріплені у кваліфікаційних характеристиках педагогічних працівників. Управління освітою.

2. Дошкільна педагогіка

Дошкільна педагогіка – наука про закономірності виховання і навчання дітей від народження до вступу в школу. Основні поняття (категорії) дошкільної педагогіки: виховання, навчання, розвиток особистості в дошкільному віці, дошкільна освіта.

Зміст дошкільної педагогіки як науки, її місце в системі педагогічних дисциплін. Зв'язок дошкільної педагогіки з практикою навчання і виховання дітей до школи.

Джерела наукової дошкільної педагогіки. Українська етнопедагогіка як основа наукової педагогіки, її компоненти: народна фамілістика, народне дитинознавство, народна дидактика, народна педагогічна деонтологія, виховна практика.

Філософські засади дошкільної педагогіки. Виховання як суспільне і природне явище. Закони розвитку в дошкільній педагогіці. Соціальна обумовленість і гуманістична спрямованість виховання.

Природничо-наукові основи дошкільної педагогіки. Дошкільна педагогіка і дитяча психологія.

Рушійні сили і закономірності психічного процесу розвитку дошкільника. Засвоєння суспільного досвіду, оволодіння матеріальною і духовною культурою в процесі виховання і навчання. Формування у ході засвоєння суспільного досвіду загальних здібностей і якостей особистості. Роль діяльності, спілкування і активності. Роль дорослого в соціалізації особистості дитини.

Роль виховання в розвитку дитини. Фактори становлення особистості. Особистість як об'єкт і суб'єкт виховання дошкільника.

Українська етнопедагогіка про рушійні сили формування дитини як особистості (народне дитинознавство).

Педагогічна вікова періодизація дошкільного дитинства. Індивідуальні особливості дітей і врахування їх у вихованні і навчанні.

Проблеми дошкільного виховання у педагогічній думці давнього світу. Платон про суспільне і сімейне виховання до школи. «Материнська школа» Я.А. Коменського. Теорія дошкільного дитинства Ж. Ж. Руссо. Принципи виховання дітей дошкільного віку в сім'ї у педагогіці Й. Г. Песталоцці. Перші спроби організації дошкільних закладів Р.Оуена.

Видатні діячі української культури про значення виховання дітей дошкільного віку (Г.Сковорода, Є.Славинецький, С.Полоцький та ін.). Ф.Фребель – засновник дитячого садка.

Теорія і практика виховання дітей дошкільного віку у системах С.Холла, М.Монтессорі, Д.Дьюї.

Принципи народності і природовідповідності виховання у педагогіці К.Ушинського, Є.Водовозової, А.Симонович, К.Вентцеля.

Теорія і практика роботи перших дошкільних закладів в Україні. Перша концепція національного садка в Україні С.Русової.

Вплив ідей педології на дошкільну педагогіку (20-30 рр.). Розвиток дошкільної педагогіки у 50 - 80-х рр.

Сучасні проблеми дошкільної педагогіки у вітчизняній і зарубіжній педагогічній науці.

Становлення системи дошкільного виховання в Україні. Розвиток теорії дошкільного виховання, створення програм виховання і навчання дітей дошкільного віку, навчально-методичного забезпечення.

Сучасний дошкільний виховний заклад, його значення відповідно до Закону України «Про освіту» та Закону «Про дошкільну освіту». Типи і види дошкільних закладів загального і спеціального призначення: дитячі ясла, дитячі садки, дитячі ясла-садки, сімейні, прогулянкові, компенсуючі (для дітей, які потребують корекції фізичного і психічного розвитку) та комбіновані з короткотривалим, денним, цілодобовим перебуванням дітей, садки інтернатного типу: дитячі будинки, школи-садки; державні, колективні, індивідуальні (особисті і приватні) форми власності дошкільних закладів.

Дошкільні заклади як родинно-громадські установи. Нові форми суспільного дошкільного виховання (центри дитинства, НВО «дитячий садок – школа» та ін.). Необхідність забезпечення якості дошкільної освіти в обсязі державних вимог дошкільними закладами незалежно від їх статусу.

Базова програма розвитку дитини дошкільного віку.

Теорія і практика суспільного та родинного виховання у різних країнах світу. Міжнародні наукові та громадські педагогічні зв'язки з проблем соціального захисту сім'ї і дитинства.

Педагогічні кадри для системи дошкільного виховання.

Виховний ідеал і мета виховання дошкільника. Поняття про мету виховання, її об'єктивний характер і обумовленість національними та загальнолюдськими цінностями. Своєрідність мети виховання на різних етапах дошкільного дитинства. Українська народна педагогіка про всебічний розвиток

особистості й особливості виховання дитини у різні періоди дошкільного дитинства.

Види і завдання виховання дітей дошкільного віку. Значення фізичного, розумового, морального, естетичного, трудового виховання. Необхідність їх здійснення у єдності та взаємозв'язку.

Фізичне виховання і фізичний розвиток, єдність фізичного і психічного розвитку дитини. Завдання фізичного виховання дітей: охорона і зміцнення здоров'я, фізичний розвиток, загартування організму, розвиток рухів, засвоєння гігієнічних навичок.

Гігієнічні фактори фізичного розвитку дітей. Вимоги до приміщення дошкільного закладу, його обладнання, освітлення, вентиляції, температури повітря, обладнання території дитячого садка. Значення правильного харчування, сну, одягу дітей.

Режим дня дитини, його значення для розвитку. Фізіологічні основи режиму. Педагогічні вимоги до режиму дня. Врахування індивідуальних особливостей дитини в організації режиму в умовах дитячого садка та сім'ї.

Розумове виховання і розумовий розвиток. Психологічні і фізіологічні основи розумового виховання.

Завдання розумового виховання дітей: формування сенсорної культури, розвиток мислення, мови, уваги, пам'яті, уяви; формування системи знань про природу, речі, людей, суспільство; розвиток основ пізнавальної діяльності, пізнавальних інтересів. Народна дидактика про розумове виховання дітей дошкільного віку: значення рідної мови, народна дидактична гра, усні жанри фольклору, народна повчальна творчість та ін.

Методи народної дидактики.

Сенсорне виховання як основа розумового виховання. Сенсорне виховання і сенсорний розвиток у різних вікових групах.

Розвиток теорії розумового виховання (Я.А.Коменський, Й.Г.Песталоцці, К.Ушинський, Є.Водовозова та ін.). Системи сенсорного виховання Ф.Фребеля, М.Монтессорі, О.Декролі. Дослідження О.Усової, О.Запорожця, Г.Леушиної, В.Логінової, М.Поддьякова, Л.Венгера та ін.

Знання у розумовому вихованні і розвитку дитини. Формування у дошкільників системних знань про явища навколишнього життя, їх роль у розумовому розвитку дитини і оволодінні різними видами діяльності. Формування умінь і навичок розумової діяльності дітей (А.Богущ, О.Дяченко, О.Кравцова, В.Логінова, Л.Парамонова, О.Проскура та ін.). Розвиток дослідницької активності дошкільника. Елементи ТРВЗ у дитячому садку.

Засоби розумового виховання, роль різних видів діяльності у розумовому вихованні. Групи методів розумового виховання: методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності дітей; методи організації і здійснення навчально-пізнавальних дій; методи організації контролю і самоконтролю ефективності навчально-пізнавальної діяльності дітей.

Моральне виховання і моральний розвиток. Мета морально-трудового виховання з огляду загальнолюдських цінностей. Народна мораль, засвоєння її в процесі морального виховання.

Особливості формування моральних уявлень, виховання моральних почуттів і навичок моральної поведінки у дітей дошкільного віку. Зміст морального виховання.

Завдання морального виховання: формування моральної спрямованості особистості, розвиток моральних уявлень, виховання моральних почуттів, формування навичок моральної поведінки.

Народна педагогічна деонтологія наука про засоби і методи виховання у дітей поваги до духовних та історичних цінностей України, гуманізму, милосердя, поваги до людей.

Теорії морального виховання дітей (Я.А. Коменський, Ж.Ж.Руссо, С.Холл, М.Монтессорі, Ж.Піаже). Принцип народності у моральному вихованні в працях К.Ушинського, С.Русової. Дослідження змісту і засобів морального виховання (О.Усова, Д.Менджеричька, Є.Радіна, В.Нечаєва, Р.Жуковська, Т.Маркова, Л.Пеньєвська, Р.Буре, Л.Артемова, З.Борисова, С.Козлова, З.Плохій, В.Павленчик та ін.).

Засоби і методи морального виховання, їх взаємозв'язок. Спілкування з дорослими та дітьми як умова і засіб морального виховання. Роль художньої літератури, етичних бесід у моральному вихованні дошкільників. Педагогічна оцінка вчинків дітей як засіб морального виховання. Організація практики моральної поведінки дітей в різних видах діяльності.

Зв'язок морального та трудового виховання дітей. Завдання трудового виховання: виховання поваги до людей праці, формування трудових умінь і навичок, виховання працелюбства.

Дослідження проблеми трудового виховання дітей дошкільного віку (В.Нечаєва, З.Борисова, Р.Буре, Г.Годіна, А.Шатова, С.Теплюк, Г.Беленька, М.Машовець та ін.).

Умови морально-трудового виховання дітей в сім'ї дошкільному закладі. Засоби трудового виховання: ознайомлення з працею дорослих, праця дітей, навчання трудових навичок і вмінь.

Естетичне виховання і естетичний розвиток. Уявлення українського народу про прекрасне і спотворене у природі, суспільстві, людині. Використання елементів народної культури в естетичному вихованні дітей.

Теоретичні основи естетичного і художнього виховання дошкільників. Особливості і закономірності естетичного розвитку дитини-дошкільника. Розвиток естетичних сприймань і почуттів, формування основ художньої діяльності, розвиток творчих здібностей, емоційного відгуку на прекрасне, формування початкових знань про мистецтво в процесі естетичного виховання (Л.Виготського, Б.Теплов, О.Запорожець, В.Мухіна та ін.).

Принципи і методи естетичного виховання дітей дошкільного віку. Художня творчість дітей і педагогічне керівництво різними видами діяльності

(Є.Фльоріна, Н.Сакуліна, Н.Ветлугіна, Т.Комарова, Т.Казакова, І.Дзержинська, Л.Трусова, Е.Белкіна та ін.).

Використання у естетичному вихованні дітей народних засобів: усна народна творчість, народне декоративно-прикладне мистецтво, музика, художня праця, ознайомлення з творами народних майстрів. Значення спільної художньої діяльності дорослого і дитини в сім'ї і дошкільному закладі.

Особливості періоду раннього дитинства, Відповідність традицій народної педагогіки законам фізичного та інтелектуального розвитку дитини. Дослідження раннього віку вітчизняними (М.Щелованов, Н.Фігурін, О.Запорожець, Н.Аксаріна, О.Фонарьов та ін.) та зарубіжними (А.Валлон, Б.Спок, Т.Бауер, Л.Уайт та ін.) психологами і педагогами.

Загальні вимоги до організації життя і виховання дітей раннього віку.

Педагогічні правила виховання дітей раннього віку.

Розвиток дітей першого року життя. Варіанти режимів дня. Значення спілкування з дорослими для розвитку дитини. Організація життя і виховання дітей першого року життя в сім'ї та дошкільному закладі.

Розвиток дітей другого року життя і завдання виховання. Режим дня, методика проведення режимних процесів. Організація прогулянки. Завдання виховання і навчання дітей другого року життя. Форми спілкування з дорослим і методика їх організації. Зміст і методика проведення занять з дітьми, організація самостійної діяльності.

Особливості адаптації дітей до умов дошкільного закладу.

Розвиток дітей третього року життя і завдання виховання. Варіанти режиму дня, організація життя дітей в різних видах діяльності. Значення індивідуального підходу для правильного виховання дітей. Методика проведення гімнастики, масажу, ігор-занять, організації самостійної діяльності дітей з метою розумового, фізичного, морального й естетичного виховання (А.Богущ, Г.Ляміна, Л.Павлова, С.Новосьолова, Е.Пілюгіна та ін.).

Народна творчість в роботі з малюками.

Методика організації самостійної діяльності дітей раннього віку з метою їх фізичного, розумового, морального і естетичного виховання. Планування і облік роботи вихователя в групах раннього віку. Спільна робота педагогів з батьками.

Поняття «індивід», «індивідуальність», «особистість». Дитина і навколишній світ. Своєрідність розвитку у дитини дошкільного віку основ особистості, ставлення до навколишніх людей, самої себе (Л.Виготський, О.Леонтєв, О.Запорожець, Л.Божович та ін.). Засвоєння дитиною прикладу дорослих, ставлення дітей до них. Усвідомлення і значення норм і правил поведінки і засвоєння способів їх виконання дитиною. Поступове засвоєння уявлень про моральні риси людини, «добро», «зло», розвиток етичних оцінок, соціальних емоцій (Я.Неверович, В.Горбачова, С.Петерина, Л.Артемова, С.Козлова, В.Павленчик, О.Кошелівська та ін.).

Умови виховання особистості дошкільника.

Дитина і соціум. Завдання введення дитини у світ загальнолюдських цінностей.

Дитячий колектив, етапи становлення колективних взаємин дітей у різних вікових групах (О.Усова, О.Булатова, Т.Маркова, Р.Буре, Л.Артемова, Т.Репіна та ін.). Виховання дружби, особливості дружби дошкільників.

Види дитячої взаємодопомоги. Формування навичок взаємодопомоги (Л.Пеньєвська, Т.Поніманська, В.Павленчик).

Гуманізм як загальнолюдська цінність. Необхідність виховання основ гуманізму з раннього дитинства. Розвиток доброти, здатності до співпереживання, милосердя в процесі спілкування з дорослим (О.Запорожець, Я.Неверович, М.Лісіна, Г.Кошелєва).

Значення сімейних стосунків у вихованні у дітей гуманізму.

Особливості розвитку вольової сфери дошкільника і зв'язок її з моральним розвитком (В.Котирло). Психофізіологічні основи методів формування вольової поведінки, розвиток гальмівних процесів, стійкості мотивів, надання дитині права самостійно визначити спосіб поведінки, позитивна попереджуюча оцінка тощо. Значення успіху в діяльності для формування волі дитини (Є.Субботський, С.Якобсон).

Дисциплінованість як усвідомлений спосіб поведінки дитини. Значення правил поведінки, особистісно-орієнтоване спілкування, єдність вимог вихователів і батьків, батьківський інтерес, вплив дорослих, довіра і повага до почуттів дитини, задоволення її потреби у самостійності (Г.Годіна, В.Горбачова, Н.Горопаха, О.Кононко, Т.Поніманська).

Попередження негативізмів у поведінці дитини (вередливості, впертості, грубості, а також нерішучості, несміливості). Методи перевиховання вередливих та впертих дітей.

Методи виховання моральних якостей дошкільників. Засоби заохочення дітей до моральної довольної поведінки. Умови виховання моральних якостей особистості в сім'ї та дошкільному закладі.

Культура поведінки як ознака моральної спрямованості особистості. Поняття «правила поведінки», «культура», «культура поведінки», «культура взаємин». Зміст норм і правил поведінки для дітей молодшого, середнього і старшого дошкільного віку, шляхи їх формування, методи і прийоми виховання (С.Петеріна, Г.Лаврентьєва, Л.Лідак, М.Федорова та ін.).

Своєрідність прояву патріотизму у дітей дошкільного віку. Програма ознайомлення дітей з навколишнім – основа виховання у дітей почуття любові до батьків, рідної домівки, України. Принципи поєднання загальнолюдських ідеалів і національних традицій, зв'язку історичних явищ, з якими знайомлять дітей, із сучасністю.

Виховання у дітей любові до найближчих людей, поваги до праці. Формування уявлень про найближче оточення, дитячий садок, рідне місто (село).

Формування поняття про сім'ю, обов'язки членів сім'ї, про те, що в садку є молодші діти, про працю дорослих людей. Введення поняття «Батьківщина» через усвідомлення слова «батьки».

Формування у старших дошкільників уявлень про рід і родовід, ознайомлення із географією та історією України, державними символами, походженням географічних назв і пам'ятними місцями рідного краю.

Особливості прояву національної свідомості у дітей дошкільного віку. Знання про нації та народи. Ознайомлення дітей з початками народознавства – традиціями українського народу, його пам'ятками, народною творчістю, символами і оберегами. Використання спілкування з членами родин вихованців, зустрічей з майстрами народного декоративно-прикладного мистецтва, композиторами, поетами.

Народні свята в дитячому садку.

Полікультурна освіта. Формування у дітей уявлень про інші народи, життя людей в інших країнах і виховання поваги до них. Особливості ставлення дошкільника до людей різних національностей.

Принципи відбору змісту знань про інші народи для дошкільників.

Засоби та методи виховання у дітей доброзичливого ставлення до людей різних національностей та споріднених культур. Полікультурне виховання в багатонаціональному регіоні.

Історичне походження гри як діяльності. Видатні педагоги про гру як засіб виховання (К.Ушинський, П.Лесгафт та ін.). Народні ігри – важливий чинник виховання в українській етнопедагогіці; їх види, відповідність віковому періоду, виховна цінність.

Гра – провідна діяльність дошкільника у психологічних і педагогічних теоріях К.Гросса, З.Фрейда, С.Холла, М.Монтессорі, Л.Виготського, Д.Ельконіна, В.Запорожця, О.Леонтьєва та ін. Дослідження проблеми розвитку гри у ранньому віці (Ф.Фрадкіна, С.Новосьолова); розвитку гри як діяльності (Н.Пантіна, Н.Михайленко, Н.Короткова); формування дитячих взаємин у грі (О.Усова, Л.Артемова, Р.Тванкова, В.Воронова, Т.Маркова, К.Щербакова), виховання моральних якостей у грі (Р.Жуковська, В.Нечаєва, О.Булатова, А.Матусик, Г.Григоренко та ін.).

Класифікація ігор.

Значення іграшки у розвитку дитини, її освітня і виховна цінність. Історія іграшки. Народна іграшка, її різноманітність і значення. Дослідження проблеми іграшки (Є.Фльоріна та ін.). Основні види іграшок.

Характерні риси творчої гри. Виникнення і розвиток гри у ранньому віці у зв'язку з загальними закономірностями розвитку дитини.

Предметна діяльність, сюжетно-відображальна гра – початкові стадії сюжетно-рольової гри. Розвиток ігрової творчості, збагачення змісту, розширення мотивів вибору гри з віком дітей. Ігрові і реальні взаємини між дітьми, їх розвиток. Педагогічне керівництво розвитком сюжетно-рольових ігор і взаємин дітей у них.

Характерні особливості, етапи розвитку будівельно-конструктивних ігор, педагогічне керівництво розвитком цих ігор (З.Ліштван, В.Нечаєва, Е.Гульянци та ін.).

Ігри-драматизації, їх характеристика, види, етапи розвитку, педагогічне керівництво (Н.Карпінська, Л.Фурміна, Л.Артемова). Елементи українського народного театру в іграх дітей.

Дидактична гра як вид ігрової діяльності та форма навчання дошкільників. Народна дидактична гра, її характеристика, різновиди за навчально-виховною метою і змістом.

Сенсорний розвиток, формування пізнавальних інтересів, виховання розумової активності, кмітливості, взаємин дітей у дидактичній грі (дослідження Є.Тихеєвої, Ф.Блехер, В.Аванесової, Л.Венгер, Б.Хачапурідзе, З.Богуславської).

Зміст, структура, види дидактичних ігор і методика педагогічного керівництва ними у різних вікових групах. Виховання моральних якостей у дидактичній грі, індивідуальний підхід до дітей.

Своєрідність дитячої праці, її виховне значення (Я.Неверович, В.Нечаєва, З.Борисова, Р.Буре та ін.).

Етапи розвитку трудової діяльності в дошкільному дитинстві. Завдання виховання. Види і зміст трудової діяльності дітей у різних вікових групах. Форми організації праці дітей: спільна праця з дорослим, доручення, чергування, індивідуальна, спільна та колективна праця (Р.Буре, А.Шатова, Г.Годіна, Л.Загик та ін.).

Методика організації трудової діяльності дітей у різних вікових групах.

Спільна робота з сім'єю у трудовому вихованні дітей.

Особливості пізнавального розвитку дошкільника. Діагностика рівня пізнавальної діяльності дітей (Л.Венгер, О.Дьяченко, О.Проскура, В.Котирло, С.Ладивір та ін.).

Навчання як головний засіб формування навчальної діяльності дітей (Є.Фльоріна, Н.Сакуліна, Є.Тихеєва та ін.). Дослідження проблем дошкільної дидактики О.Усовою.

Форми організації навчальної діяльності: заняття, ігри, повсякденне життя. Заняття – засіб повідомлення знань і виховання розумової активності дітей, допитливості, пізнавальних інтересів, розвитку творчих здібностей, ініціативи. Заняття за задумом вихователя і за бажанням дітей. Структурні компоненти заняття і їх функцій.

Групи методів навчання дітей на заняттях: наочні (спостереження, демонстрація, використання ТЗН), словесні (пояснення, розповідь, читання, бесіда); практичні (гра, вправи); пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний, частково-пошуковий, дослідницький; методи самостійної роботи по засвоєнню нового матеріалу, методи застосування знань на практиці, повторення, систематизації, методи перевірки, оцінки знань. Значення ігрових методів і прийомів у навчанні дітей дошкільного віку.

Види занять за змістом, метою, формою організації, методикою проведення (О.Усова, А.Богущ, Г.Леушина, Є.Тихеева, Е.Вільчковський, Т.Комарова, Ф.Сохін, К.Тарасова та ін.)

Новаторство в організації навчальної діяльності дітей (Н.Гавриш, Н.Дернович, Л.Блудова та ін.). Зростання питомої ваги гри, індивідуального особистісно-орієнтованого спілкування у розвитку навчальної діяльності.

Особливості розвитку дітей 4-5 років і завдання виховання. Режими дня і організація життя дітей у другій молодшій і середніх групах. Створення відповідних умов у приміщенні і на ділянці дитячого садка для ігор, трудової діяльності, занять, самостійної художньої діяльності дітей в цих групах. Методика організації прийому, прогулянки, різних видів діяльності і відпочинку дітей. Виховання у дітей самостійності, навичок самообслуговування, самоорганізації. Умови забезпечення емоційного комфорту дитини середнього дошкільного віку в дитячому садку.

Особливості розвитку дітей 6 року життя і завдання виховання. Режим дня і організація життя дітей в старшій (підготовчій) групі в першу і другу половину дня. Правильне співвідношення занять, ігор, самостійної діяльності дітей цих груп, спрямоване на виховання у дітей якостей майбутнього школяра, самостійності, відповідальності, бажання підготуватися до навчання в школі. Необхідність індивідуального підходу до дітей у формуванні навичок навчального співробітництва. Умови забезпечення емоційного комфорту дитини в дитячому садку.

Поняття про педагогічний процес і його компоненти. Необхідність планування і обліку роботи як умови успішного здійснення педагогічного процесу.

Організаційно-прогнозуюча функція планування. Вимоги до планування і умови його правильного здійснення. Різні види і форми планування. Необхідність врахування при плануванні розвиваючих видів діяльності дітей, раціонального співвідношення занять і самостійної діяльності, індивідуально-диференційованого підходу до дітей. Право вихователя на різні варіанти форм планування і обліку навчально-виховної роботи.

Українська етнопедагогіка про сімейне виховання (народна фамілогія). Виховання в сім'ї – першооснова розвитку особистості. Народні педагогічні традиції сімейного виховання: вшанування новонародженої дитини та її рідних; народні педагогічні засоби виховання дитини від народження (колискові пісні, потішки, пестівки, забавлянки; рухливі, сюжетні, дидактичні ігри; загадки, скоромовки, прислів'я, приказки та ін.); роль прикладу батьків й інших членів сім'ї; родинні свята; вшанування пам'яті предків, загиблих чи померлих родичів.

Проблема виховання дітей в сім'ї в історії педагогіки (Я.Коменський, Й.Г.Песталоцці, К.Ушинський, А.Макаренко, В.Сухомлинський). Наукові дослідження питань сімейного виховання в зарубіжній (Боулбі, Рейнгольц, Шпіц, Олпорт, Гелфор, Селлівен) та вітчизняній педагогіці (Е.Аркін,

Т.Маркова, Т.Репіна, Л.Островська, Л.Загик, Д.Дзинтере, В.Іванова та ін.). Новаторський досвід сімейного виховання дітей (Б. і Л.Нікітіни, практика сімейних дитячих будинків).

Сучасні проблеми родинного виховання дітей дошкільного віку: всебічний розвиток дитини; виховання взаємин дітей і дорослих; спільна діяльність всіх членів сім'ї по забезпеченню її добробуту; методи виховання, засновані на особистісно-орієнтованій взаємодії з дитиною. Організація життя і різних видів діяльності дітей в сім'ї. Попередження педагогічної занедбаності дітей. Умови забезпечення емоційного комфорту дитини в сім'ї.

Відповідальність батьків за виховання дітей. Участь громадськості і дошкільних закладів у допомозі батькам, діти яких не виховуються в дитячому садку. Педагогічна освіта батьків: зміст, форми і методи. Вивчення і поширення передового досвіду сімейного виховання. Форми спільної роботи дошкільного закладу з сім'єю у вихованні дітей, які виховуються в дошкільному закладі. Участь батьків у роботі дошкільного закладу. Спільні форми виховної роботи дошкільного закладу і родин вихованців у дошкільному закладі.

Поняття про готовність дитини до шкільного навчання. Я.А.Коменський, Й.Г.Песталоцці, Ф.Фребель, М.Монтессорі, К.Ушинський про підготовку дитини до школи. Дослідження проблеми готовності до шкільного навчання (О.Запорожець, Г.Люблінська, В.Давидов, Л.Венгер, Г.Леушина, Л.Журова, О.Проскура, Т.Тарунтаєва, В.Ликова та ін.). Вступ до школи – якісно новий етап в житті дитини, його особливості.

Умови підготовки дітей до школи в сім'ї і дошкільному закладі. Досвід В.Сухомлинського з підготовки дітей до школи. Теорія і досвід підготовки дітей до школи за кордоном. Роль старшої групи у підготовці дітей до школи. Особливості навчально-виховної роботи у старшій групі.

Методика виявлення готовності дитини до школи. Виховання у дошкільників бажання навчатись у школі. Ознайомлення дітей зі школою. Організація спілкування старших дошкільників із школярами. Знайомство з майбутнім вчителем.

Спільна робота дитячого садка і сім'ї у підготовці дитини до школи.

Специфіка підготовки до школи дітей у нових типах дошкільних закладів (сімейний дитячий садок, центр дитинства, міні-ліцей тощо).

Значення наступності у системі безперервної освіти України. Поняття наступності, головні завдання наступності.

Встановлення наступності між дошкільним закладом і школою у меті, змісті, формах і методах навчально-виховної роботи.

Порівняльний аналіз програм старшої (підготовчої) групи і першого класу шестиліток, методи і прийоми навчання і виховання, організації життя дітей в підготовчій групі дитячого садка і першому класі шестиліток. Ш.Амонашвілі, С.Лисенкова про особливості роботи з шестилітками.

Зміст і форми зв'язку дошкільного закладу і школи.

Інклюзивна освіта в дошкільних закладах.

IV. Критерії оцінювання

190-200 балів – «Відмінно» – абітурієнт отримує, виявивши такі знання та вміння:

- повністю, глибоко і послідовно розкрити зміст матеріалу, поставленого завдання чи проблеми;
- здатність включити інформацію, що стосується вирішення проблеми в систему цілісного педагогічного знання;
- здатність аналізувати та оцінювати факти, події та прогнозувати очікувані результати від прийнятих рішень;
- вільне володіння спеціальною термінологією;
- правильно застосувати одержані знання, уміння та навички з різних дисциплін для вирішення практичних завдань чи проблем у стандартних та змінених ситуаціях.

160-189 балів – «Добре» – абітурієнт отримує, виявивши такі знання та вміння:

- послідовно і достатньо повно розкрити основний зміст матеріалу, поставленого завдання чи проблеми;
- здатність включити інформацію, що стосується вирішення проблеми в систему цілісного педагогічного знання;
- здатність аналізувати та оцінювати факти, події;
- вільне володіння спеціальною термінологією;
- правильно застосувати одержані знання, уміння та навички з різних дисциплін для вирішення практичних завдань чи проблем у стандартних ситуаціях.

135-159 балів – «Задовільно» – абітурієнт отримує, виявивши такі знання та вміння:

- зміст питання викладено частково, не завжди послідовно;
- у відповідях є помилки у використанні окремих педагогічних понять;
- при вирішенні поставленої проблеми не розуміє шляхів практичного використання конкретної інформації.

100-134 балів – «Незадовільно» – абітурієнт отримує, виявивши такі знання та вміння:

- основний зміст завдання не розкрито;
- допущено грубі помилки у відповідях; відсутність володіння спеціальною термінологією.

V. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Видавничий центр «Академія», 2001. 576 с.
2. Вища освіта України і Болонський процес: Навч. посібник. Тернопіль, 2004. С.136-138.
3. Історія педагогіки: лекції та хрестоматія. Навчальний посібник / Е.І.Федорчук, В.В.Федорчук. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко, 2007. 320 с.
4. Історія української школи і педагогіки : Хрестоматія / Упоряд. О.О.Любар; За ред. В.Г.Кременя. К.: Т-во „Знання, КОО, 2003. 766 с.
5. Левківський М.В. Історія педагогіки: Підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 360 с.
6. Любар О.О., Стельмахович М.Г., Федоренко Д.Т. Історія української школи і педагогіки: Навч. посіб. / За ред. О.О.Любара. К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. 450 с.
7. Загальна педагогіка: лекції. Навчально-методичний посібник / Е.І.Федорчук, В.В.Федорчук. Кам'янець-Подільський: ПП Зволейко, 2007. 284 с.
8. Кузьминський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: Підручник. К.: Знання–Прес, 2003. 324 с.
9. Малафійк І.В. Дидактика: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2005. 307с.
10. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта – 2002. 4 квітня – 1 травня.
11. Педагогіка: Навчальний посібник / В.М.Галузяк, М.І.Сметанський, В.І.Шахов. Вінниця: РВВВ ВАТ „Віноблдрукарня”, 2001. 292 с.
12. Педагогіка: Хрестоматія /Уклад.: А.І.Кузьмінський, В.Л.Омеляненко. – К.: Знання-Прес, 2003. 700 с.
13. Педагогічна майстерність /За ред. І.А.Зязюна. К.: Вища школа, 2004. 422 с.
14. Методичні поради до проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і організації самостійної та індивідуальної роботи студентів при

- вивченні педагогіки. Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко, 2009. 144 с.
15. Педагогіка: Хрестоматія / Уклад.: А.І.Кузьмінський, В.Л.Омельченко. К.: Знання-Прес, 2003. 700 с.
 16. Сисоєва С.О., Соколова І.В. Нариси з історії розвитку педагогічної думки : Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 308 с.
 17. Сухомлинський В.О. Пависька середня школа: Наші вчителі, вихователі / Педагогіка: Хрестоматія. К., 2003. С.81-82.
 18. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. К.: Вид. центр „Академія”, 2001. 528 с.
 19. Ягупов В.В. Педагогіка: Навч. посібник. К.: Либідь, 2003. 560 с.
 20. Вища школа як соціальний інститут і механізм соціалізації молоді. К.: Педагогічна думка, 2012. 320 с.
 21. Вища освіта України як фактор цивілізаційного визначення молоді. К.: Наукова думка, 2010. 312 с.
 22. Дичківська І.М., Поніманська Т.І., Монтессорі М.: теорія і технологія. К.: Академвидав, 2006.
 23. Закон України «Про дошкільну освіту». К., 2001.
 24. Коментар до Базового компоненту дошкільної освіти в Україні. К., 2001.
 25. Кононко О.Л. Психологічні основи особистісного становлення дошкільника. К., 2000.
 26. Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. К., Академвидав, 2004. 232 с.
 27. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка. К. Академвидав, 2006. 456 с.
 28. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління: посібник. К.: Академвидав, 2003, 568.
 29. Хміль Ф.І. Основи менеджменту : підручник. К.: Академвидав, 2007. 576 с.